

ارتباط میان کتاب اقدس و الواح متمم آن

شاپور راسخ

مقدمه

حضرت ولی عزیز امرالله آثار نازله جمال اقدس ابهی در ایام سجن اعظم عکا را به سه دسته تقسیم فرموده اند (۱):

۱- الواحی که متمم الواح و خطابات صادره در ارض سرّ محسوب و لاجل اعلان امرالله و ابلاغ کلمه الله به اهل عالم و رؤسا و زمامداران امم نازل گشته

۲- الواح متضمن احکام و حدود الهیه مخصوص این ظهور اکرم که قسمت اعظم آن در کتاب اقدس مدون و مسطور است

۳- الواحی که قسمتی از آن به وضع اصول و مبادی این امر افخم اختصاص یافته و قسمت دیگر به تشریح و تبیین همان اصول و تعالیم اساسیه تخصیص داده شده است (۲)

الواح متمم کتاب مستطاب اقدس از دسته اخیر هستند که اصول و مبادی اساسی این امر اعظم را وضع و تشریح می کنند.

شرحی که در همان توقیع منیع قرن اجبای غرب (کتاب قرن بدیع) راجع به الواح متمم آمده در ذیل عینا درج می شود (ص ۴۳۲):

"پس از نزول کتاب مستطاب اقدس و تشریح حدود و احکام الهیه، الواح متعالیه دیگری نیز در اواخر ایام از یراعه مالک انام عزّ نزول یافت که در آن صحائف مقدسه، اصول و مبادی سامیه این امر اعظم تشریح و بعضی از تعالیم و احکامی که از قبل از قلم اعلیٰ نازل شده بود تبیین و تکمیل گردید و در این الواح بدیعه منیعه، بشارات و انذارات جدیدی از سماء اراده رحمن ظاهر و پاره‌ای اوامر و نواهی که فی الحقیقه مکمل حدود و احکام کتاب اقدس محسوب است وضع و مقرر گردید. از آن جمله است: الواح اشراقات، و بشارات، و تجلیات، و کلمات فردوسیه، و لوح اقدس و لوح دنیا و لوح مقصود. این اسفار جلیله که از آثار عظیمه و اخیره قلم خستگی ناپذیر جمال اقدس ابهی محسوب، در عداد اعلیٰ و ابهی ثمرات جنبیه آن خزانه علم الهی و هدف غائی و کمال نهائی رسالت چهل ساله آن جمال مبین است."

از بیان اصلی حضرت ولی امرالله چهار توصیف زیرین را در مورد الواح متمم می‌توان یادداشت کرد:

- ۱- این الواح به یک اعتبار متمم کتاب اقدس امّ‌الکتاب دور بهائی محسوبند
 - ۲- از آثار برگزیده و زبده صادره از آن روح قدسی باید شمرده شوند
 - ۳- نوعی کمال نهائی دوران رسالت چهل ساله آن حضرت در این آثار مبارکه منعکس است
 - ۴- الواح مذکوره در نهایت قدرت و قوت از قلم حضرتش تراوش کرده (۲) و فی الحقیقه این الواح نمودار افاضات آن حضرت بعنوان سازمان‌دهنده جهان و محیی و مصلح عالم باید تلقی شوند.
- حضرت ولی عزیز امرالله مهمترین مباحث الواح متمم را در ۲۸ مطلب زیر خلاصه فرموده‌اند که اصل آن بیانات را در متن اصلی کتاب قرن بدیع که به زبان انگلیسی است (God Passes By) در صفحات ۲۱۶-۲۱۹ می‌توان یافت:

مهم‌ترین مباحث الواح متمم از نظر حضرت ولی عزیز امرالله

- ۱- اعلام وحدت عالم انسانی
- ۲- اعلام نارسائی نظم کنونی عالم

- ۳- اعلام انطواء نظم قدیم و گسترش و استقرار نظم جدید بر جای آن
- ۴- اعلام آن که وجه عالم رو به لا مذهبیه است
- ۵- اعلام آن که دین، اعظم سبب برقراری نظم و اتحاد در عالم است
- ۶- اعلام اصل امنیت تضامنی یا دسته جمعی
- ۷- اعلام ضرورت تحدید و تقلیل تسلیحات نظامی در سطح ملی
- ۸- توصیه تشکیل مجمع رؤسای دول و امم برای برقراری صلح بین المللی
- ۹- تأکید در اهمیت عدالت و لزوم استقرار سازمان عالم بر پایه عدل
- ۱۰- یادآوری دو اصل مجازات و مکافات به عنوان چشمه حیات برای نوع بشر
- ۱۱- پیش بینی اضطراب عالم بعد از اطمینان آن
- ۱۲- اعلام ضرورت اعتدال در کلّ امور از جمله در زمینه تمدن و آزادی
- ۱۳- اخبار و انذار: زود است که مَدَن عالم از نار "عدم اعتدال" محترق گردد
- ۱۴- اعلام اصل مشورت بعنوان یکی از اصول بنیادی امرالله
- ۱۵- تجلیل معرفت و علم و هنر
- ۱۶- تجویز و توصیه ثروت که از کسب و صنعت بدست آید
- ۱۷- ذکر دین عالم به علماء و اصحاب فن
- ۱۸- طرد علمی که از حرف ابتداء شود و به حرف انتهاه یابد
- ۱۹- توصیه معاشرت با همه نفوس و ادیان به روح و ریحان
- ۲۰- اعلام ضرورت انتخاب زبان و خط واحد
- ۲۱- تجویز قانون گذاری در امور غیر منصوصه و تفویض آن وظیفه به بیت العدل عمومی
- ۲۲- تأکید در اهمیت زراعت و لزوم توجه به احوال کشاورزان
- ۲۳- دستوراتی به اصحاب مطبوعات از جمله رعایت انصاف و عدالت و بی غرضی و امانت
- ۲۴- بحثی از اصل معصومیت یا مصون از خطا بودن مظاهر الهی (عصمت کبری)
- ۲۵- لزوم اطاعت حکومت و وفاداری به آن
- ۲۶- رفع حکم جهاد و منع امحاء کتب

۲۷- بزرگداشت اصحاب علم و حکمت

۲۸- تأیید لزوم برقراری حکومت مَتکی بر قانون اساسی و پارلمان (عندالامکان جمع

مزایای جمهوری و سلطنت مشروطه)

* * *

چنانکه به یک نگاه می‌توان ملاحظه کرد ۲۸ مطلب مذکور همه در زمینه مبادی اجتماعی و سیاست مُدن نیستند و بعضی مباحث دیگر را نیز در برمی‌گیرند از جمله مباحثی که به علم کلام یا الهیات مربوط است چون فقرات ۲۴ و ۲۶ و تا حدی ۲۵ و ۱۹. بر مباحثی که حضرت ولی عزیز امرالله یادآوری فرموده‌اند باید اخلاقیات و خصوصاً مبانی یک اخلاق جهان شمول را افزود که در اکثر الواح متمم جایگاهی شامخ دارند.

معنی یا معانی متمم یا مکمل بودن این الواح

در ابتدا باید متذکر شد که الواح مکمل بآن چه در عرائض این بنده تشریح شده و می‌شود محدود نیست بلکه شامل لوح اقدس، لوح مقصود و عده‌ای دیگر از الواح نازل در آخر ایام اقامت در عکا نیز می‌گردد که حضرت ولی امرالله از آن‌ها به صفت Unnumbered یعنی بیرون ز شمار یاد می‌فرمایند. مجموعه‌ای که تحت عنوان مجموعه‌ای از الواح جمال اقدس ابهی که بعد از کتاب اقدس نازل شده توسط لجنة نشر آثار امری آلمان به طبع رسیده شامل ۱۶ لوح و عده‌ای "الواح ساثره" است که فقط منتخباتی از آنها در مجموعه ارائه شده است. حتّی لوح یا کتاب عهدی که از آخرین آثار نازل از قلم افخم اعلی است در همین مجموعه مندرج است.

وقتی سخن از متمم یا مکمل می‌شود ظاهراً با استناد به بیان حضرت ولی امرالله می‌توانیم آن وصف را شامل این دسته الواح بیست یا نوزده سال آخر حیات عنصری جمال مبارک در این عالم بدانیم که در یکی از طبقات ذیل جای می‌گیرند:

۱- اعلام بعضی اصول و مقررات که در قلب و مرکز (Core) امر مبارکش جای دارند

۲- تأکید و تشریح بعضی حقائق که حضرتش از قبل اعلام فرموده بودند

۳- اظهار بعضی نبوات و انذارات جدید (علاوه بر آنچه از قبل نازل گردیده بود)

۴- تنصیص حدود و اوامر متمم (Subsidiary) که می‌بایست دستورات و مندرجات کتاب مستطاب اقدس را تکمیل کنند (Supplement) ساده‌تر گفته شود این الواح مبارکه هم شامل مضامین جدید هستند، هم مطالب قبلی را تشریح و تبیین و تأکید می‌کنند و هم بر دستورات و حدود و احکام گذشته می‌افزایند (در معنی الحاق و ضم).

الف- به عنوان مثال می‌توانیم بگوئیم که در قلب و هسته امر مبارک تحقق صلح و وحدت عالم انسانی قرار دارد و نظامی که باید مجری این صلح و وحدت باشد در الواح مورد بحث ما تعیین شده است چون تشکیل مجمع رؤسای دول و امم برای برقراری صلح بین‌المللی و ایجاد حکومتی جهانی که ناظر بر خلع سلاح عمومی و ضامن امنیت دسته‌جمعی و مروج عدالت و محافظ دین حقیقی و مدافع وحدت خط و زبان باشد.

ب- لوح مبارک دنیا ۵ اصل مهم را اعلام می‌دارد که جز فصل آخرین (زراعت) که تازگی دارد هر چهار اصل دیگر، تأکید و تشریح حقایقی هستند که حضرتش از قبل، من جمله در کتاب مستطاب اقدس، اعلام فرموده بودند: اجرای صلح اکبر- تعلیم لغت واحده در همه مدارس عالم- توسل به اسباب الفت در همه امور- و تأمین هزینه تعلیم و تربیت اطفال توسط اولیاء یا امنای بیت‌العدل (محلی).

آیات کتاب مستطاب اقدس در این چهار مورد بدین قرار است:

- در کتاب مستطاب اقدس به ظاهر حکم صلح عمومی نیست اما در بند ۱۸۹ ذکر انتخاب لغت بین‌المللی برای اتحاد عمومی آمده و در خطابات به ملوک در همان سفر منیع تسخیر بلاد (۸۶) را محکوم فرموده‌اند و نیز در آیه دیگر حمل اسلحه جز در مواقع ضرورت را منع کرده‌اند (۱۵۹).

در سوره ملوک و الواح سلاطین در پایان دوره ادرنه و آغاز دوره عکاست که حضرت بهاء‌الله به صراحت تعلیم صلح عمومی را مورد تأکید قرار داده و وظائف امراء و رؤساء را در استقرار صلح و خلع سلاح عمومی و ایجاد ارتباطات بین‌المللی تأکید فرموده‌اند و از این بابت هر چند در لوح دنیا اشاره به صحیفه حمراء نازله در سجن عکا رفته ولی اصل اول بیشتر به دنبال اوامر مبارک خطاب به ملوک و سلاطین از جمله لوح ملکه ویکتوریا می‌رود.

اما در موارد سايره متن كتاب شريف اقدس چنين است:

بند ۱۸۹: "يا اهل المجالس و البلاد اختاروا لغة من اللغات ليتكلم بها من على الارض و كذلك من الخطوط ان الله يبين لكم ما ينفعكم و يغنيكم عن دونكم انه لهو الفضال العليم الخبير هذا سبب الاتحاد لو انتم تعلمون و العلة الكبرى للاتفاق و التمدن لو انتم تشعرون"

بندهای ۵۷-۵۸: "ان الله اراد ان يؤلف بين القلوب و لو باسباب السموات و الارضين اياكم ان تفرقكم شئون النفس و الهوى كونوا كالاصابع في اليد و الاركان للبدن كذلك يعظكم قلم الوحي ان انتم من الموقنين"

بند ۴۸: "كتب على كل اب تربية ابنه و بنته بالعلم و الخط و دونها عما حدد في اللوح و الذي ترك ما امر به فلامنأ ان يأخذوا منه ما يكون لازماً لتربيتهما ان كان غنياً و الآ يرجع الى بيت العدل انا جعلناه مأوى الفقراء و المساكين"

يك معنای مکمل چنان که قبلاً بیان شد همان شارح است یعنی مفسر و مبین کتاب مستطاب اقدس که بهترین مثال در این مورد کلمه بیت العدل است که ۷ بار در کتاب اقدس مذکور افتاده و همیشه معلوم نیست که مقصود بیت العدل محلی است یا بیت العدل عمومی. این مشکل در الواح متمم حل شده است چنان که در لوح بشارات (پاراگراف ۲۴-۲۵): هر چند که در آغاز می فرمایند "امور ملت معلق است به رجال بیت عدل الهی" و ممکن است تصور شود که منظور بیت العدل خصوصی یا ملی است ولی بعد صریحاً می فرمایند که "هر روز را امری و هر حین را حکمتی مقتضی لذا امور به بیت عدل راجع تا آنچه مصلحت وقت دانند معمول دارند" و با توجه به اشراق هشتم (پاراگراف ۶۰-۶۱) که تقریباً همان عبارات لوح بشارات را تکرار می کند ولی اضافه می فرمایند که "امور سیاسیة کل راجع است به بیت عدل و عبادات بما انزله الله في الكتاب" معلوم است که سخن از یک منبع دوّم برای وضع قوانین است در موارد غیر منصوصه پس کلمه ملت یا به معنی ملت ها یا مردم بطور مطلق است.

ملهم بودن بیت العدل بطور ضمنی در این عبارت اشراق هشتم آمده "نفوسی که لوجه الله بر خدمت امر قیام نمایند ایشان ملهمند به الهامات غیبی الهی بر کل اطاعت لازم" و چون این عبارت در بین دو عبارت که در مورد بیت عدل صریح است آمده نمی تواند به افراد

دیگری اطلاق شود عبارت بر کل اطاعت لازم جای شبهه در این تعبیر باقی نمی‌گذارد. اصل نهم در اشراقات که طی آن می‌فرمایند دین الله را نباید سبب اختلاف و نفاق کرد جنبه جهانی بیت‌العدل را خوب نشان می‌دهد چون در اجرای این دستور به رؤسای ارض و امنای بیت عدل هر دو خطاب می‌فرمایند: "رؤسای ارض مخصوص امنای بیت عدل الهی در صیانت این مقام (مقام دین) و علو و حفظ آن جهد بلیغ مبذول دارند (پاراگراف ۶۲)".

ج- نمونه نبوات و اندازات تازه را در لوح مبارک کلمات فردوسیه می‌توان یافت که به اقوی احتمال پیش‌بینی استفاده از نیروی مخرب اتم است به قرار ذیل:

"کلمه الله در ورق نهم از فردوس اعلیٰ برآستی می‌گویم هر امری از امور اعتدالش محبوب چون تجاوز نماید سبب ضرر گردد. در تمدن اهل غرب ملاحظه نمائید که سبب اضطراب و وحشت اهل عالم شده آلت جهنمی به میان آمده و در قتل وجود شقاوتی ظاهر شده که شبه آن را چشم عالم و آذان امم ندیده و نشنیده. اصلاح این مفساد قویّه قاهره ممکن نه مگر به اتحاد احزاب عالم در امور و یا در مذهبی از مذاهب. بشنوید ندای مظلوم را و به صلح اکبر تمسک نمائید اسباب عجیبه غریبه در ارض موجود و لکن از افنده و عقول مستور و آن اسبابیست که قادر است بر تبدیل هوآء ارض کلهآ و سمیت آن سبب هلاکت. سبحان الله امر عجیبی مشاهده گشت برق یا مثل آن مطیع قائد است و به امر او حرکت مینماید. تعالی القادر الذی اظهر ما اراد بامر المحکم المتین".

کلمه الهی خلّاق است فی‌المثل هنگامی که در لوح دنیا از باب دلسوزی می‌فرمایند "از برای ایران قانون و اصولی لازم و واجب و لکن شایسته آن که حسب‌الاراده حضرت سلطان ایده‌الله و حضرات علمای اعلام و امرای عظام واقع شود. باید به اطلاع ایشان مقرری معین گردد و حضرات در آن مقرّ جمع شوند و بحبل مشورت تمسک نمایند و آن چه را سبب و علت امنیت و نعمت و ثروت و اطمینان عباد است معین فرمایند و اجراء دارند چه اگر به غیر این ترتیب واقع شود علت اختلاف و ضوضاء گردد".

هر چند توصیه حضرت بهاء الله در زمان سلطان مستبد ناصرالدین شاه عیناً اجراء نشد ولی به روزگار فرزندش مظفرالدین شاه انقلاب مشروطیت و صدور فرمان مربوط و تشکیل مجلس و تصویب قانون اساسی تحقق یافت و اتفاقاً علماء نظارت کلی خود را بر قوانین مجلس در ماده‌ای مخصوص از قانون اساسی تضمین و تثبیت کردند.

نبوت و انذارات خیلی بیش از آن است که در این گفتار کوتاه بتوان به بحث آنها پرداخت اما امید می‌رود که چنین موضوع دلگشی مورد مطالعه و تحقیق جوانان کوشا و بلند همت واقع گردد. زمینه کار را می‌توان در اواخر جلد چهارم کتاب امر و خلق تألیف جناب فاضل مازندرانی پیدا کرد که قسمتی از آن به اخبار از "ما یأتی من بعد" اختصاص دارد.

د- چهارمین معنی که بر صفات متمم یا مکمل برشمردیم تکمیل و بسط حدود و احکام کتاب مستطاب اقدس است. در مجموعه‌ای که اخیراً ساحت اقدس بیت العدل اعظم از متن کتاب اقدس و رساله سوال و جواب، جزوه تلخیص و تدوین حدود و احکام کتاب اقدس و یادداشت‌ها و توضیحات منتشر فرموده‌اند تحت عنوان ملحقاتی بر کتاب اقدس از جمله اشراق هشتم از لوح اشراقات را نقل فرموده‌اند بدین شرح:

"این فقره از قلم اعلیٰ در این حین مسطور و از کتاب اقدس محسوب امور
ملت معلق است به رجال بیت عدل الهی ایشانند امناء الله بین عباده و
مطالع الامر فی بلاده.

"یا حزب الله مرتبی عالم عدل است چه که دارای دو رکن است مجازات و مکافات، و این دو رکن دو چشمه‌اند از برای حیات اهل عالم چونکه هر روز را امری و هر حین را حکمتی مقتضی لذا امور به بیت عدل راجع تا آنچه را مصلحت وقت دانند معمول دارند نفوسی که لوجه الله بر خدمت امر قیام نمایند ایشان ملهمند به الهامات غیبی الهی بر کل اطاعت لازم امور سیاسیة کل راجع است به بیت عدل و عبادات بما انزله الله فی الکتاب.

"یا اهل بهاء شما مشارق محبت و مطالع عنایت الهی بوده و هستید لسان را به سب و لعن احدی میالانید و چشم را از آنچه لایق نیست حفظ نمائید. آنچه را دارانید بنمائید، اگر مقبول افتاد مقصود حاصل و الا تعرض باطل. ذروه بنفسه مقبلین الی الله المهیمن القیوم. سبب حزن مشوید تا چه رسد به فساد و نزاع. امید هست در ظل سدره عنایت الهی تربیت شوید و بما اراده الله عامل گردید. همه اوراق یک شجرید و قطره‌های یک بحر."

این ملحقه بی گمان یگانه ملحقه‌ای در ضمن الواح متمم نیست که باید ارائه شود؛ به

یک اعتبار می‌توان رفع حرمت ربا را که در همان لوح مبارک اشراقات ذکر شده در این جا نقل کرد:

"اینکه سؤال از منافع و ربح ذهب و فضّه شده بود، چند سنه قبل مخصوص اسم الله زین‌المقربین علیه بهاء الله الابهی این بیان از ملکوت رحمن ظاهر قوله تعالی اکثری از ناس محتاج به این فقره مشاهده میشوند چه اگر ربی در میان نباشد امور معطل و معوق خواهد ماند، نفسی که موفق شود با همجنس خود و یا هموطن خود و یا برادر خود مدارا نماید و یا مراعات کند، یعنی بدادن قرض الحسن، کمیابست. لذا فضلاً علی العباد ربا را مثل معاملات دیگر که ما بین ناس متداولست قرار فرمودیم یعنی ربح نقود از این حین که این حکم مبین از سماء مشیت نازل شد حلال و طیب و طاهر است تا اهل ارض به کمال روح و ریحان و فرح و انبساط به ذکر محبوب عالمیان مشغول باشند. آنه یحکم کیف یشاء و احلّ الرّبا کما حرّمه من قبل فی قبضته ملکوت الامر، یفعل و یأمر و هو الامر العلیم یا زین‌المقربین اشکر ربّک بهذا الفضل المبین علمای ایران اکثری بصد هزار حیل و خدعه به اکل ربا مشغول بودند و لکن ظاهر آنرا به گمان خود به طراز حلیت آراسته مینمودند. یلعبون باوامرالله و احکامه و لا یشعرون. و لکن باید این امر به اعتدال و انصاف واقع شود قلم اعلیٰ در تحدید آن توقّف نموده، حکمة من عنده و وسعة لعباده، و نوصی اولیاء الله بالعدل و الانصاف و ما ینظر به رحمة احبائه و شفقتهم بینهم آنه هو الناصح المشفق الکریم. انشاء الله کلّ مؤید شوند بر آنچه از لسان حق جاری شده و اگر آنچه ذکر شد عمل نمایند البتّه حق جلّ جلاله از سماء فضل ضعف آنرا عطا می‌فرماید. آنه هو الفضل الغفور الرّحیم الحمد لله العلیّ العظیم و لکن اجرای این امور به رجال بیت عدل محوّل شده تا بمقتضیات وقت و حکمت عمل نمایند. مجدّد کلّ را وصیت می‌نمائیم به عدل و انصاف و محبت و رضا. انهم اهل البهآء و اصحاب السفینه الحمراء علیهم سلام الله مولی الاسماء و فاطر السماء."

بعید نیست که الواح مبارکه نازله بعد از کتاب اقدس حاوی حدود و احکام دیگری هم

باشند که البته تحقیقات مبسوط آینده در الواح کثیره به شمار نیامده روشن خواهد کرد. (۳)

رابطه تکمیلی میان الواح متمم

در عرائض قبلی این بنده خلاصه‌ای از مضامین الواح مهمه نازلہ بعد از صدور ام‌الکتاب، کتاب اقدس، مطرح شده است که اگر به آن فهرست نظر شود ملاحظه می‌شود که برخی مباحث در بیش از یک لوح مبارک مطرح شده و الواح مبارکه از این بابت حالت تکمیلی نسبت به یکدیگر دارند. بنده از میان مباحث مختلف فقط موضوع سیاست مُدن را برمی‌گزینم. در لوح بشارات توصیه سلطنت بعنوان آیتی از آیات الهی آمده در عین توجه به منافع جمهوریت. در لوح طرازات مظاهر قدرت را به آن چه سبب اصلاح عالم و راحت امم است دعوت می‌فرمایند. در اشراقات اصحاب عزت و قدرت را به حرمت داشتن دین فرا می‌خوانند. در همین لوح مبارک سلاطین آفاق را تشویق می‌فرمایند که به اتفاق به اجرای صلح اکبر برخیزند. لزوم معرفت دولت بر احوال مأمورین خود و رعایت عدالت در مورد آنها موضوع دیگری است که مورد تأکید واقع است. در همین لوح منیع به رؤسای ارض توجه می‌دهند که دین‌الله را نباید سبب اختلاف و نفاق کرد. تجلیل از علماء و اهل فن و ترویج علوم و فنون مورد اشاره لوح مبارک تجلیات است. در لوح دنیا دموکراسی و حکومت پارلمانی مورد تأیید هیکل مبارک قرار می‌گیرد. در کلمات مکنونه مسابقه تسلیحاتی که یکی از پدیده‌های رایج دنیای بعد از جنگ جهانی دوم است از جانب حضرتش محکوم دانسته شده و باز دعوت به برقراری صلح مکررا آمده است.

علاوه بر آن چه رفت نکات مهم دیگری از زندگی مدنی مورد عنایت جمال ابهی بوده از جمله وظیفه ارباب مطبوعات به انصاف و جستجوی حقیقت، احتراز از انزوا و ریاضت شاقه و تشویق به خدمت به خلق، اهمیت تربیت دینی و اخلاقی، لزوم تحصیل علوم مفیده، پرهیز از تکندی و بیکارگی، احتراز از جدال و فساد، رفتار به امانت و صدق و صفا با دولت متبوع، اعتدال در رفتار و ده‌ها نکته دیگر که تکرار آنها ضرورت ندارد.

نتیجه‌گیری

اگر باید در چند کلمه ارزش و منزلت کتاب مستطاب اقدس و الواح متمم و مکمل

آن را بیان کرد می‌توان گفت که این آثار مقدسه در حکم طرح تجدید سازمان جهان و ایجاد یک نظم عالمگیر بدیع و بنیان‌گذاری یک مدنیت تازه محسوب توانند شد، نظمی همه فراگیر که هم جنبه‌های دینی-معنوی-روحانی را در برمی‌گیرد و هم شامل اصول سیاست مدن و کیفیت و رفتار فرد در جامعه و وظائف دولت نسبت به مردم و نحوه تمشیت امور عمومی است.

یادداشت‌ها

۱. در ترجمه فارسی کتاب قرن بدیع (God Passes by) که باهتمام جناب نصرالله مودت صورت پذیرفته و اخیراً توسط مؤسسه معارف بهائی بلسان فارسی در کانادا تجدید طبع شده (ص ۴۱۵).
۲. این نکته را در ترجمه فارسی نمی‌توان یافت.
۳. در لوح بشارات حکم "منع سفر مخصوص زیارت قبور متبرکه" آمده یا حکم "آزادی در نحوه پوشش و آرایش" (ولی در حدی که شخص ملعبه جاهلان نگردد). می‌توان سؤال کرد که آیا این دستورات را نیز نباید در شمار احکام الحاقی به کتاب مستطاب اقدس محسوب داشت هر چند تصریحی در کار نباشد؟